

Beroepsprofiel Physician Assistant

Het **Beroepsprofiel Physician Assistant (PA)** beschrijft de essentie van het beroep. Het geeft een beeld van het werkgebied, de opleiding, mogelijke taken en benodigde competenties voor de beroepsuitoefening van een PA.

Wat is een Physician Assistant?

Een PA is een hbo-master opgeleide medische zorgprofessional die zelfstandig en onder eigen verantwoordelijkheid geneeskundige zorg biedt aan patiënten binnen een medisch specialisme. Dit doet de PA in nauwe samenwerking met onder andere geneeskundig specialisten, arts-assistenten, verpleegkundig specialisten, verpleegkundigen en paramedici binnen de eerste-, anderhalve-, tweede- en derdelijns gezondheidszorg. De PA is werkzaam in onder andere academische en algemene ziekenhuizen, huisartsenpraktijken/posten, revalidatiecentra, gezondheidscentra, ambulancediensten, verpleeg- en verzorgingshuizen, geestelijke gezondheidszorg en expertisecentra.

Oorsprong

Naar Amerikaans model is in 2001 de PA in Nederland geïntroduceerd. Doelstellingen waren om – in het kader van **taakherschikking**⁷ – een aantal standaard taken van artsen over te nemen en zelfstandig patiënten te behandelen, om zo een dreigend artsentekort en de toenemende zorgvraag het hoofd te bieden. Inmiddels speelt de PA een belangrijke rol in ‘de juiste zorg op de juiste plek’ en is uit meerdere wetenschappelijke **onderzoeken**⁷ gebleken dat de PA een belangrijke bijdrage levert aan doelmatige, kwalitatief goede en toegankelijke geneeskundige zorg.

Wet BIG

De PA is in 2018 opgenomen als artikel 3-beroep in de Wet Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg (Wet BIG). Daardoor valt de PA onder het wettelijk tuchtrecht. De PA moet zich verplicht iedere vijf jaar **(her)registreren**⁷ in het BIG-register. De belangrijkste eis voor herregistratie is werkervaring. Om toegelaten te worden tot het BIG-register moet de PA de hbo-masteropleiding Physician Assistant met goed gevolg hebben afgerond. Voor registratie van een afgeronde opleiding in het buitenland, dient de PA een erkenningsprocedure te doorlopen bij het **CIBG**⁷.

De titel Physician Assistant is een beschermde titel volgens de Wet BIG. Na het afronden van de masteropleiding kan een PA de graad ‘Master of Science’ (MSc) voeren. PA's die zijn afgestudeerd vóór september 2016 voeren de graad ‘Master Physician Assistant’ (MPA).

Een Physician Assistant:

- is een medische zorgprofessional;
- is hbo-master opgeleid (Msc);
- is een generalist met brede inzetbaarheid in een deelgebied van de geneeskunde;
- is opgenomen als een artikel 3 beroep in de Wet BIG;
- levert doelmatige, kwalitatief goede en toegankelijke geneeskundige zorg.

Opleiding: generalist met verdieping in deelgebied van de geneeskunde

Professionals met een bachelordiploma van een opleiding in de directe patiëntenzorg, aangevuld met minimaal twee jaar relevante werkervaring, kunnen de [opleiding](#)⁷ tot PA volgen. Het betreft een duale T-shaped masteropleiding die twee en een half jaar duurt. Door de combinatie van theoretisch onderwijs met werkplekleren en klinische stages in én buiten de eigen werkplek, verwerft de PA zowel generieke als specialistische kennis en vaardigheden. Door variëteit in vooropleiding en verschillende stages wordt de PA opgeleid tot een interprofessioneel werkende zorgprofessional. De PA is in staat een actieve rol te spelen in nieuwe ontwikkelingen zoals 'netwerkgeneeskunde' en 'de juiste zorg op de juiste plek'.

De brede geneeskundige basisopleiding stelt de PA in staat om zich na de opleiding verder te ontwikkelen en werkzaam te zijn in een ander specialisme. Een nieuwe werkgever, andere werkzaamheden en/of deskundigheidsgebied vragen wellicht om aanvullende kennis en vaardigheden. Deze kunnen aan de hand van bekwaamheidsverklaringen, zoals bijvoorbeeld Entrustable Professional Activities (EPA), Kenmerkende Beroeps Activiteit (KBA) of ander instrument, op basis van praktijkbeoordelingen, lokaal door PA en werkgever/samenwerkend arts bepaald en vastgesteld worden.

Variatie in het takenpakket

De werkzaamheden van een PA kunnen in de praktijk per individu, per specialisme en per afdeling verschillen en veranderen in de loop van de tijd. De werkzaamheden zijn namelijk mede afhankelijk van het specialisme/deskundigheidsgebied waarin de PA opgeleid en werkzaam is, de behoeften en beleidskaders van de werkgever, de taken die voorerschikking in aanmerking komen, en van de voorkeuren, kennis en (nieuwe) vaardigheden van de PA zelf.

Taken

Het doel van het beroep is het verlenen van geneeskundige zorg. De werkzaamheden van een PA lopen uiteen van eenvoudige basis medische zorg tot specialistische zorg, inclusief het uitvoeren van een aantal voorbehouden handelingen. De taken van een PA omvatten het onderzoeken, diagnosticeren, indiceren, behandelen en begeleiden van patiënten binnen een bepaald medisch specialisme.

De PA vervult bijvoorbeeld de rol van de zaalarts, houdt zelfstandig spreekuren, kan werkzaam zijn op de operatiekamer of in bereikbaarheidsdiensten worden ingezet. De PA kan betrokken zijn in het zorgtraject als regiebehandelaar, indicerend behandelaar en/of medebehandelaar. De PA handelt hierbij in lijn met geldende professionele richtlijnen, wet- en regelgeving, normen en standaarden, waaronder de **gedragscode PA**⁷.

Naast het leveren van medische zorg, zet de PA zich in om de continuïteit, kwaliteit en effectiviteit van zorg te verhogen. Tot het takenpakket van de PA behoren ook:

- onderwijs geven;
- zorgprofessionals opleiden en begeleiden (o.a. student PA, coassistenten en A(N)IOS);
- medisch-wetenschappelijk onderzoek initiëren, uitvoeren en publiceren;
- de medische zorgketen organiseren;
- innoveren in de zorg.

Vorbehouden handelingen

De PA heeft een zelfstandige bevoegdheid voor het verrichten van een aantal in de Wet BIG beschreven vorbehouden handelingen⁷:

- katheterisaties uitvoeren;
- heilkundige handelingen;
- injecties geven;
- puncties uitvoeren;
- endoscopieën uitvoeren;
- electieve elektrische cardioversie uitvoeren;
- defibrillatie uitvoeren;
- voorschrijven van geneesmiddelen op recept.

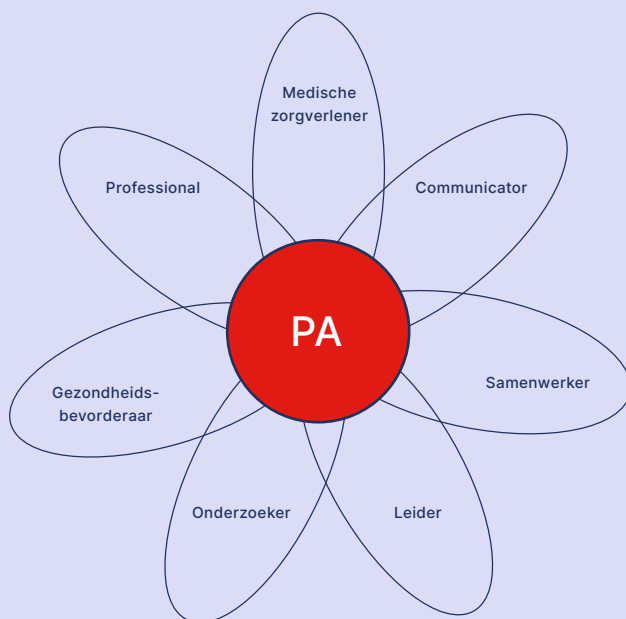
Behalve het voorschrijven van geneesmiddelen op recept, mag de PA de genoemde handelingen, conform de gestelde voorwaarden in de Wet BIG (art. 35-38), delegeren aan niet-zelfstandig bevoegden.

Voor het zelfstandig uitvoeren van de vorbehouden handelingen gelden aanvullende uitvoeringsvoorwaarden⁷. In algemene zin moeten de handelingen vallen binnen het deskundigheidsgebied waarin de PA is opgeleid. Specifieker betreft het medische handelingen die voorspelbaar en van beperkte complexiteit zijn, routinematig worden verricht en conform landelijke richtlijnen en standaarden van de medisch-wetenschappelijke vereniging en daarvan afgeleide protocollen worden uitgevoerd.

Daarnaast geldt de algemene eis dat de PA uitsluitend bevoegdheid heeft als deze ook bekwaam is deze uit te voeren. Aangezien bekwaamheid individueel bepaald is, zal het mogen uitvoeren van een vorbehouden handeling en de reikwijdte van de handelingen die daarbinnen vallen in het concrete geval van de bekwaamheid afhangen. Voor het uitvoeren van de vorbehouden handelingen geldt dat de PA een samenwerkingsverband heeft met minimaal één arts en dat zij samenwerkingsafspraken maken over het medisch handelen van de PA. In de praktijk is dit veelal met de medische vakgroep of de praktijk.

Beroepsrollen en competenties

De beroepsuitoefening van de PA is beschreven aan de hand van zeven beroepsrollen, afgeleid van het CANMeds raamwerk⁷. De bijbehorende competenties zijn uitgewerkt in het Landelijke opleidingsprofiel Master Physician Assistant⁷. Een competente PA integreert na het succesvol afronden van de hbo-master Physician Assistant naadloos alle 7 beroepsrollen.

Het vervullen van deze beroepsrollen en competenties is een doorlopend proces dat gedurende de gehele loopbaan van een PA plaatsvindt. Een PA doet aan een leven lang ontwikkelen. Op basis van onder andere persoonlijke interesse, expertise en ervaring van de PA, behoefte vanuit de werkgever en ontwikkelingen in de samenleving bepaalt iedere PA de eigen route in professionele ontwikkeling. Een PA wordt daarbij geacht naast de BIG registratie tevens te voldoen aan de (her)registratie-eisen voor werkervaring en deskundigheidsbevordering zoals omschreven in het NAPA-kwaliteitsregister⁷.

Zeven beroepsrollen

Medische zorgverlener

De PA past medische kennis en (klinische) vaardigheden toe en levert op basis van professionele waarden en normen medische zorg. De PA beschikt over de kennis en vaardigheden om (medische) gegevens te verzamelen en te interpreteren, verantwoorde klinische beslissingen te nemen, het beleid te bepalen en uit te voeren, met inachtneming van de vigerende standaarden en richtlijnen van de wetenschappelijke verenigingen. De zorg wordt door de PA evidence-based, actueel en ethisch onderbouwd, en kosteneffectief geleverd en wordt doeltreffend mondeling en/of schriftelijk gecommuniceerd naar patiënt(en), familie en professionals in de patiëntenzorg. Wanneer de zorgvraag buiten het deskundigheidsgebied ligt van de PA dan stelt de PA een adequate consultvraag en/of doet een gerichte doorverwijzing.

Communicator

De PA gaat een effectieve en empathische relatie aan met patiënten en onderhoudt deze, ook met hun naasten en andere (zorg)professionals. Dit met als doel essentiële informatie te verzamelen en te delen, wat essentieel is om goede (preventieve) zorg en adequate begeleiding te kunnen bieden. Communicatie is een belangrijk onderdeel van het verlenen van medische zorg. De PA is zich bewust van de invloed van alle verschillende aspecten van communicatie op het diagnostische, therapeutische en preventieve proces, en is in staat de communicatie aan te passen aan de individuele patiënt.

Samenwerker

De PA werkt effectief en doelmatig samen met andere zorgprofessionals en patiënten en hun naasten om veilige, hoogwaardige (preventieve) zorg te leveren. Als lid van het medisch team acteert de PA in een multidisciplinair samenwerkingsverband. De samenwerking is gericht op het optimaliseren van de patiëntenzorg en doelmatigheid van het zorgproces in algemene zin.

Leider

De PA toont persoonlijk leiderschap en reflecteert op persoonlijke en professionele ontwikkeling. De PA werkt samen met anderen om zorg te dragen voor een hoogwaardig en doelmatig gezondheidszorgsysteem, optimale zorg en een continue professionele ontwikkeling van zichzelf en collega's.

Onderzoeker

De PA draagt als onderzoekend professional bij aan de toepassing, verspreiding, vertaling en uitbreiding van kennis in de praktijk door een leven lang te blijven leren, bewijs te evalueren en bij te dragen aan wetenschappelijk onderzoek. Voorts draagt de PA ook bij aan de scholing en voorlichting van collega's, andere professionals en patiënten.

Gezondheidsbevorderaar

De PA gebruikt zijn kennis en deskundigheid om de gezondheid en het welzijn van individuen, de gemeenschap en de volksgezondheid als geheel te bevorderen. Hierbij wordt rekening gehouden met factoren zoals levensstijl, culturele diversiteit en sociaaleconomische status, met als doel het behoud of de aanmoediging van gezondheidsbevorderend gedrag.

Professional

De PA zet zich in voor de gezondheid en het welzijn van zowel individuele patiënten als van (groepen binnen) de bevolking. Het beroep van de PA vereist de beheersing van een complex geheel aan kennis, vaardigheden en gedrag. De PA handelt integer en betrokken in overeenstemming met wettelijke bepalingen en volgens de hoogst geldende medische, ethische en juridische standaarden en volgens de normen van de beroepsgroep. Ook draagt de PA bij aan de ontwikkeling en positionering van het beroep. In de huidige ontwikkelingen in de gezondheidszorg speelt kwaliteitszorg een steeds belangrijkere rol. Dit betreft zowel het voortdurend evalueren en bevorderen van kwaliteit, ook op patiënt-overstijgend niveau. De PA toont initiatief bij implementatie en veranderingsprocessen en draagt bij aan de aanpassing en/of ontwikkeling van standaardprocedures (protocollen, richtlijnen en standaarden).

Colofon

Vastgesteld door NAPA-bestuur en -ledenraad december 2023

Voor meer informatie over het beroep zie: www.napa.nl⁷